

Uvodno obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Valentina Inzka na četvrtoj sesiji Parlamenta za Europu “Reforma energetskeg sektora”

Građani mogu mnogo dobiti, a moćne interesne grupe mnogo izgubiti

Dame i gospodo,

Kada je EUSR započeo ovu seriju sastanaka između parlamentaraca BiH i njihovih kolega iz Europske unije i drugih zemalja koje teže da se pridruže EU, bili smo odlučni u tome da ne dopustimo da to postane tek forum za prijatne i uopćene razgovore. Željeli smo detaljno i konstruktivno razmotriti teška pitanja. Željeli smo vidjeti kako su parlamentarci u drugim zemljama uspješno odgovorili na izazove sa kojima se trenutačno suočava Bosna i Hercegovina.

Mislimo da ovaj pristup može donijeti konkretne rezultate.

Zajedničko iskustvo svih zemalja koje su prošle kroz proces pridruživanja EU je da se najveća zapreka za neophodne reforme ne nalazi u tehničkim ili administrativnim zahtjevima – ona

dolazi od interesnih skupina.

A interesne skupine nigdje nisu jače do u energetsom sektoru.

Stoga nije veliko iznenađenje da je inicijativa koja je pokrenuta prije više od pet godina da se energetska sektor u Bosni i Hercegovini integrira sa ostatkom regije i sa Europskom unijom naišla na otpor. Činjenica je da neke moćne interesne skupine imaju više koristi ako ova zemlja ostane van Europske unije nego da bude postignut brz napredak ka pridruženju EU, što želi većina građana.

Nadam se da naš današnji sastanak može rezultirati praktičnom strategijom kojom bi se prevazišli interesi koji sprječavaju moderniziranje energetske sektora BiH i njegovu daljnju integraciju u europski energetska sustav.

Ovom zadatku moramo pristupiti sa hitnošću koju on zahtijeva, jer postojeći aranžmani vezani za snabdijevanje energijom donose korist tek malom broju insajdera, a rade protiv interesa većine građana.

Ulaganja u radna mjesta u BiH su manja no što bi trebala biti; računi za usluge koje domaćinstvima pružaju javna poduzeća veći su no što bi mogli biti.

Ne mislim da je to nešto što bosanskohercegovački parlamentarci žele.

Modernizirani energetska sektor BiH, integriran u europski sustav, znači sigurnost snabdijevanja, više investicija i više radnih mjesta. Uvjeren sam da je to ono što želite.

Ali to definitivno nije ono što imamo danas.

Sve zemlje regije, uključivši Bosnu i Hercegovinu, potpisale su Sporazum o uspostavi energetske zajednice u listopadu 2005. godine. Bio je to ogroman korak. Njime su se potpisnice obvezale provesti važne dijelove *acquis communautaire*-a sa ciljem kreiranja jedinstvenog energetskeg tržišta i

uspostavljanja mehanizama za funkcioniranje tržišta mreže.

Energetska zajednica dio je veće inicijative čija je svrha stvaranje jedinstvenog energetskog tržišta EU i, kao takva, ona je važan element u približavanju zemalja zapadnog Balkana Europskoj uniji.

Bosna i Hercegovina ratificirala je taj sporazum u srpnju 2006. godine.

Kao što znate, to je koincidiralo sa početkom dugog perioda političkog zastoja, koji je gotovo ugasio čitav niz prijeko potrebnih reformi.

Ne samo da su nove reforme stavljene na čekanje nego je bilo i pokušaja da se reforme koje su već uspješno provedene ponište.

To je, na primjer, oslabilo upravljanje Elektroprijenosom BiH i na taj način usporilo ulaganja u mrežu za prijenos električne energije.

Elektroprijenos BiH bio je jedan od primjera uspjeha u BiH u posljednjih nekoliko godina. Kroz racionaliziranje prijenosa električne energije porasla je mogućnost realiziranja potencijala ove zemlje kao jednog od najvećih regionalnih igrača u oblasti električne energije.

Građani Bosne i Hercegovine u cijelosti imali su koristi od sve konkurentnijih cijena usluga javnih poduzeća – uključivši račune za pojedina domaćinstva.

Elektroprijenos BiH uspostavljen je na temelju državnog zakona koji je usvojio Parlament BiH nakon Sporazuma između entitetskih premijera i to je bio uvjet iz Europskog partnerstva.

Tako da imamo vrlo jasnu sliku.

Formiranje integriranog energetskog tržišta u Bosni i Hercegovini, koje je također integrirano u regionalno

energetsko tržište usuglašeno sa EU, dio je dogovorene i precizne strategije.

Ova strategija već je počela davati rezultate u vidu osjetnih pogodnosti koje donosi građanima Bosne i Hercegovine.

Ona potencijalno može donijeti još mnoge prednosti u obliku zarade od izvoza električne energije i privlačenja ulaganja, zato što su, kao što znate, učinkovite i konkurentne komunalne usluge od ključnog značenja u nastojanjima da se privuče kapital koji će omogućiti nova radna mjesta u Bosni i Hercegovini.

Imajući to na umu, zašto se aktivno ugrožava neometano funkcioniranje Elektroprijenosa BiH, čime se onemogućuje daljnje moderniziranje energetskog tržišta?

Već sam to kazao i opet ću ponoviti. To se dešava zato što bi određene interesne skupine izgubile ako bi se sve prosperitetnija BiH snažnije integrirala u ostatak regiona i EU.

Četiri i pol godine nakon što je Bosna i Hercegovina potpisala Sporazum o formiranju energetske zajednice, još uvijek nije implementirala osnovne odredbe ovoga sporazuma.

Neke od najvažnijih preostalih obveza su:

- usuglašavanje i provedba državne strategije za električnu energiju,
- donošenje državnog zakona o plinu i
- osiguranje optimalnog funkcioniranja Elektroprijenosa BiH, za dobrobit građana BiH.

Umjesto toga, entiteti implementiraju međusobno nespojive strategije za elektroenergetski sektor, državni zakon o plinu još uvijek nije dostavljen Parlamentu, a Elektroprijenos BiH još uvijek ne funkcionira sukladno svojim nadležnostima definiranim zakonom.

Političke strukture u BiH pokazale su da nisu u stanju ili da ne žele ispuniti svoje obveze prema međunarodnim partnerima i vlastitim građanima u oblasti reforme energetskog sektora.

To je sramotno i pretpostavljam da predstavlja politički rizik u izbornoj godini.

Dakle, cilj ovoga sastanka nije da uputimo kritike organima vlasti, već da pronađemo rješenja.

Stoga vjerujem da će biti iznimno korisno saslušati iskustva energetskih stručnjaka iz susjednih zemalja i Europske unije.

Kao što sam ranije spomenuo, sve zemlje članice EU su doživjele otpor u oblasti reforme elektroenergetskog sektora. Baš kao što milijuni građana mogu dobiti mnogo, postoji mali broj interesnih skupina koje mogu izgubiti mnogo.

Moramo se fokusirati na to kako da eliminiramo ili spriječimo ovaj otpor.

Vjerujem da bi dio rješenja bio javno obznaniti kakvu štetu nanose građanima svi oni koji se protive ovoj reformi.

Da budem precizniji: proces pridruživanja EU zahtijeva državne nadležnosti za energetski sektor kao preduvjet za uspostavljanje ekonomičnih energetskih mreža. Stoga nema apsolutno nikakvog smisla da je najviše aktivnosti u protekle tri godine potencirano na entitetskoj razini.

Činjenica je da se možete postaviti u ulogu zaštitnika ljudi samo ako konkretno djelujete kako bi unaprijedili njihove šanse za zaposlenje kao i izgleda za pristupanje Europskoj uniji, a ne obratno.

Dakle, parlamentarni predstavnici BiH ispunit će interese građana BiH kada Bosna i Hercegovina ispoštuje dogovore koje je postigla, kako sa susjedima tako i sa Europskom unijom, a ti dogovori zahtijevaju integrirano energetsko tržište u BiH, integrirano energetsko tržište jugoistočne Europe, te

integrirano energetska tržišta EU.

Kako bi pomogla da se to ostvari, dozvolite da još jednom istaknem da Bosna i Hercegovina mora izraditi strategiju za energetska sektora, donijeti zakon o plinu, te profesionalno i odgovorno upravljati poduzećem za prijenos električne energije.

Nadam se da će današnji sastanak rezultirati prijedlozima koji će omogućiti da se to ostvari.

Hvala.